

ЗАКОН

за управление при кризи

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с дейностите по предотвратяване, овладяване на кризи и преодоляване на последствията от тях, като определя организацията, основните функции, задачите, правата, задълженията и принципите на взаимодействие на органите на държавната власт и на местното самоуправление, юридическите и физическите лица.

(2) Целта на закона е да осигури изпълнението на функциите на държавата по опазването на живота и здравето на населението, територията, околната среда, духовните и материалните ценности на страната и на българските граждани и имоти в страната и в чужбина с изграждането на Национална система за управление при кризи.

(3) Законът не се прилага при въвеждане на положение на война, военно положение или извънредно положение по смисъла на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България.

Чл. 2. (1) По смисъла на този закон криза е всяка внезапна или очаквана промяна на установеното състояние на живот, предизвикана от човешка дейност, събития или природни явления, с негативни последици за населението, гражданите, територията, околната среда и материалните ценности на страната, за чието предотвратяване, овладяване и преодоляване са необходими незабавни координирани действия на Националната система за реагиране при кризи.

(2) При необходимост от неотложно изпълнение на международни задължения, произтичащи от криза на територията на друга държава, компетентните органи осъществяват необходимите действия за реагиране при кризи по реда на този закон, ако друго не е уговорено в международен договор, по който Република България е страна.

Чл. 3. Принципите на управлението при кризи са:

1. прилагане на мерки за превенция при кризи;
2. институционално разпределение на отговорностите при превантивната дейност, действията при кризи и извършването на възстановителните работи;
3. единно ръководство на действията на силите за реагиране при запазване на ведомствената им принадлежност;
4. адаптивност към нови рискове, оперативност, надеждност, гъвкавост и достъпност;
5. поддържане на високо ниво на ситуационна осведоменост в реално време чрез използване на единна комуникационна мрежа;
6. планиране на силите и средствата в зависимост от очакваната криза;

7. предотвратяването на една криза да не предизвиква възникването на нови кризи;
8. своевременно информиране за кризата на обществото и медиите, съседните и други държави и международни организации при спазване изискванията на действащото законодателство;
9. възстановяване на изразходваните в процеса на управление при кризата средства.

Чл. 4. Управлението при кризи е елемент на националната сигурност на страната и включва:

1. планиране и превантивна дейност;
2. прогнозиране развитието на кризата;
3. ранно предупреждение;
4. анализ на кризата и определяне на алтернативи за реагиране;
5. подготовка и утвърждаване на планове за реагиране;
6. провеждане на операции за реагиране на кризата;
7. връщане към състоянието на стабилност.

Чл. 5. (1) Задължените по този закон лица осигуряват необходимите ресурси за опазване на живота, здравето и имуществото на населението, за запазване на съществуващите природни, материални и духовни ценности и осигуряване нормалното функциониране на националното стопанство.

(2) Република България при необходимост може да приеме помощ за овладяването и преодоляването на последствията от кризи от други държави и от международни организации.

Глава втора

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА РЕАГИРАНЕ ПРИ КРИЗИ

Раздел I

Общи положения

Чл. 6. (1) Националната система за реагиране при кризи осигурява успешното провеждане на дейностите по предотвратяване и реагиране при кризи на територията на страната, както и извън нея при необходимост от изпълнение на международни договорености, по които Република България е страна.

(2) Националната система за реагиране при кризи се изгражда на централно и на териториално ниво.

Чл. 7. Националната система за реагиране при кризи включва:

1. органи за управление;
2. центрове за управление;
3. комуникационно-информационна система;
4. сили за реагиране при кризи.

Чл. 8. Националната система за реагиране при кризи отговаря на следните изисквания:

1. осигуряване на възможност за наблюдение, анализ и оценка на рисковите фактори, дейности и обекти;
2. осигуряване на готовност за действие и способност за своевременно реагиране при кризи;
3. изграждане на надеждна комуникационно-информационна инфраструктура;

4. ясно и точно дефиниране на институционалните отговорности и задължения на всички нива на управление;

5. ефективно използване на наличните ресурси за предотвратяване или разрешаване на кризите;

6. непрекъснатост на финансирането на дейностите и материално-техническото осигуряване;

7. гарантиране на граждански контрол върху всички органи и ресурси за действия при кризи;

8. оперативна съвместимост с Националната система за ранно предупреждение и Националната система за оповестяване;

9. оперативна съвместимост с колективните системи за реагиране при кризи на НАТО, Европейския съюз, със системите за реагиране при кризи на други международни организации и държави, с които Република България има договорености в тази област.

Чл. 9. Основните задачи на Националната система за реагиране при кризи са:

1. обучение и подготовка на органите за управление, силите за реагиране, националното стопанство и населението.

2. анализ на обстановката;

3. превенция на кризите;

4. предотвратяване разрастването на кризата;

5. овладяване на кризата;

6. ограничаване и ликвидиране на последствията от кризата;

7. връщане към стабилност на установеното състояние на живот;

Чл. 10. (1) Подготовката на Националната система за реагиране при кризи се осъществява по единна национална програма.

(2) Най-малко веднъж в годината се провеждат учения на Националната система за реагиране при кризи.

(3) Ученията могат да се провеждат и в рамките на учения на сили за реагиране от системата или съвместно в рамките на годишни учения на колективни системи за сигурност и реагиране при кризи.

Раздел II

Органи за управление при кризи

Чл. 11. (1) Управлението при кризи се осъществява в съответствие с предоставените им правомощия от:

1. Министерския съвет;

2. централните органи на изпълнителната власт;

3. областните управители;

4. кметовете на общини;

5. юридическите лица и едноличните търговци, които са задължени да участват в дейностите по управление при кризи.

(2) При осъществяване на правомощията си по този закон Министерският съвет се подпомага от Съвета по сигурността към Министерския съвет и за всеки конкретен случай – от Национален кризисен щаб.

Чл. 12. Министерският съвет:

1. формира националната политика и осъществява общото ръководство в процеса на управление при кризи;
2. организира и ръководи изграждането на Националната система за реагиране при кризи;
3. създава за всеки конкретен случай на криза Национален кризисен щаб;
4. създава и осъществява общото ръководство на дейността на Комисията за възстановяване и подпомагане при кризи;
5. разрешава участието на невъоръжени формирования при овладяване и преодоляване на последствията от кризи в други държави;
6. разрешава участието на чуждестранни или на международни невъоръжени формирования при овладяването и преодоляването на последствията от кризи на територията на страната;
7. обявява кризисно положение на територията на цялата страна или на част от нея;
8. взема решение за провеждане на мобилизация на гражданските ресурси при кризи;
9. взема решение за организирано извеждане на хора и животни от застрашени райони и разсредоточаване на културни и материални ценности;
10. приема Национален план за управление при кризи;
11. приема Национална програма за защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и Годишен национален план за действие по защитата на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти. Мерките за защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и редът за тяхното прилагане се определят в правилника за прилагане на закона;
12. приема Национален план за организирано извеждане на населението и разсредоточаване на материалните и културните ценности;
13. определя условията и реда за създаване, използване и възстановяване на централните и териториалните кризисни запаси;
14. определя реда и начина за финансиране на дейностите по управление при кризи и разпределението на финансовите средства;
15. планира финансовите средства за управление при кризи в бюджета си;
16. предлага включването на необходимите финансови средства за управлението при кризи в държавния бюджет;
17. определя с наредба условията и реда за производство и снабдяване със стоки и услуги при кризисно положение;
18. организира разработването на методики за оценка на риска от възникване на кризи;
19. определя юридическите лица и едноличните търговци от национално значение, които с оглед на тяхната дейност на територията на страната се задължават да изготвят планове и да участват в дейностите по управление при кризи;
20. възлага на органите на изпълнителната власт и на юридическите лица и едноличните търговци, задължени по този закон, да изпълняват функции по планирането, подготовката и провеждането на дейности при кризи;
21. организира изграждането и използването на комуникационно-информационна система за управление при кризи, Национална система за ранно предупреждение и Национална система за оповестяване;
22. организира взаимодействието на Националната система за реагиране при кризи със системи за реагиране при кризи на други държави и международни организации;

23. определя условията и реда за обучение на органите за управление, силите за реагиране, населението и учащите се за действие при кризи и приема Национална програма за обучение на населението за необходимото поведение и действия при кризи;

24. организира използването на научноизследователския потенциал в интерес на управлението при кризи.

Чл. 13. Съветът по сигурността към Министерския съвет:

1. осъществява общото ръководство, планиране и контрол на действията на органите на централната и териториалната изпълнителна власт, физическите и юридическите лица в процеса на управление при кризи;

2. ръководи процеса по разработването и предлага на Министерския съвет за приемане Национален план за управление при кризи;

3. ръководи процеса по разработването и предлага на Министерския съвет за приемане Национална програма за защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и Годишен национален план за действие по защитата на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти;

4. ръководи процеса по разработването и предлага на Министерския съвет за приемане Национална програма за обучение на населението за необходимото поведение и действия при кризи;

5. изготвя годишен доклад за готовността на страната за действие при кризи и го внася в Министерския съвет;

6. прави предложения пред Министерския съвет за участие в операции по поддържане на мира и в хуманитарни операции.

Чл. 14. (1) По предложение на Съвета по сигурността като орган за управление за всеки конкретен случай на криза може да се създаде Национален кризисен щаб.

(2) Щабът се създава със заповед на министър-председателя.

(3) В състава на щаба се включват министри, заместник-министри и други органи на изпълнителната власт.

Чл. 15. (1) Националният кризисен щаб:

1. оценява обстановката, състава и състоянието на силите за реагиране, ресурсите и предприетите действия за овладяване на кризата;

2. ръководи и координира действията на органите на централната и териториалната изпълнителна власт, физическите и юридическите лица за овладяване на кризата;

3. контролира изпълнението на задачите и прилагането на мерките за преодоляване на кризата, възложени от Министерския съвет;

4. предлага на Министерския съвет провеждане на мобилизация на граждански ресурси, организирано извеждане на хора и животни от застрашените райони и разсредоточаване на културни и материални ценности;

5. предлага на Министерския съвет вземане на решение за използване на централните и териториалните кризисни запаси;

6. осигурява взаимодействието със системи за реагиране при кризи на други държави и международни организации.

Чл. 16. (1) Комисията за възстановяване и подпомагане при кризи се ръководи от министър без портфейл.

(2) Дейността на Комисията за възстановяване и подпомагане при кризи се организира от Държавна агенция "Гражданска защита".

(3) Съставът и функциите на Комисията за възстановяване и подпомагане при кризи се определят с правилника за дейността ѝ.

Чл. 17. (1) Министрите и другите централни органи на изпълнителната власт в съответствие с възложените им компетентности:

1. ръководят дейностите по управление при кризи в подчинените им структури и ръководената от тях сфера;

2. организират разработването и утвърждават планове за управление при кризи и предоставят данни за изготвянето на Националния план за управление при кризи;

3. организират разработването и утвърждават план по защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти в подчинените им структури; предлагат и организират в ръководената от тях сфера прилагането на мерките от Годишния национален план по защитата на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти;

4. създават сили за реагиране при кризи в изпълнение на законоустановените им правомощия;

5. организират обучението за действие при кризи;

6. планират финансовите средства за управление при кризи в бюджетите си;

7. създават и поддържат:

а) подсистема към Националната система за оповестяване;

б) регистър на силите за реагиране при кризи;

в) регистър на обектите и системите от критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и дейности в ръководените от тях структури.

8. в изпълнение на влезли в сила международни договори подготвят и осигуряват сили за участие в прилагането на мерките и провеждането на операции на колективни системи за реагиране при кризи или за оказване на помощ на други страни;

9. организират разработването на методики за оценка на риска от възникване на кризи в ръководената от тях сфера.

(2) Към министрите и другите централни органи на изпълнителната власт се създават съвети по сигурност и управление при кризи.

Чл. 18. (1) В администрациите на органите на изпълнителната власт се създават звена за управление при кризи.

(2) Съставът и функциите на административните звена по ал. 1 се определят с устройствените правилници на съответните администрации.

Чл. 19. (1) Областният управител:

1. осъществява и координира управлението при кризи в областта;

2. обявява “кризисно положение” на територията на областта;

3. организира разработването и утвърждава план за управление при кризи;

4. предоставя данни за изготвянето на Националния план за управление при кризи и на плановете на централните органи на изпълнителната власт;

5. организира разработването и утвърждава план по защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти за областта; предлага и организира в рамките на областта прилагането на мерките от Годишния национален план по защитата на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти;

6. организира и ръководи силите и средствата за предотвратяване и овладяване на кризите и преодоляване на последствията от тях на територията на областта;

7. организира и отговаря за обучението на областната администрация, органите за управление, доброволните формирования и населението за необходимото поведение и действия при кризи;

8. ръководи превантивната дейност и планирането;

9. по предложение на областния съвет по сигурност и управление при кризи разрешава използването на териториални кризисни запаси;

10. оценява необходимостта и предлага за нуждите на областта мобилизация на гражданските ресурси при кризи;

11. поддържа подсистема към Националната система за оповестяване и създава организация за оповестяване при криза;

12. създава и поддържа:

а) областен регистър на силите за реагиране при кризи;

б) областен регистър на обектите и системите от критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и дейности;

13. представя в Министерския съвет ежегоден доклад за дейността си.

(2) При упражняване на правомощията си по този закон областният управител се подпомага от Областен съвет по сигурността и управление при кризи, наричан по-нататък “Съвета”, и център за управление при кризи.

(3) Председател на Съвета е областният управител.

(4) В Съвета се включват: заместник-областните управители, директорите на дирекции в областната администрация, най-старшият командир на поделение от Българската армия на територията на областта и представители на териториалните звена на централната изпълнителна власт.

(5) Съветът предлага на областния управител вземането на съответните решения, които се изпълняват от силите за реагиране при кризи в областта.

(6) Поименният състав и редът за работа на Съвета се определят със заповед на областния управител.

Чл. 20. (1) В областната администрация се създава звено за управление при кризи.

(2) Съставът и функциите на звеното за управление при кризи в областната администрация се определят с устройствения правилник на областната администрация.

Чл. 21. Общинският съвет приема план за управление при кризи.

Чл. 22. Кметът на община:

1. осъществява и координира управлението при кризи в общината;

2. обявява “кризисно положение” на територията на общината;

3. организира и ръководи силите и средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последствията от кризи на територията на общината, координира превантивната дейност и планирането;

4. оценява необходимостта и предлага за нуждите на общината мобилизация на гражданските ресурси при кризи;

5. осъществява мероприятията по мобилизация на граждански ресурси при кризи;

6. предлага на общинския съвет приемане на план на общината за управление при кризи и предоставя данни за изготвянето на Областния план за управление при кризи;

7. организира разработването и утвърждава план по защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти за общината; предлага и организира в рамките на общината прилагането на мерките от Годишния национален план по защитата на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти;

8. определя юридическите лица и едноличните търговци, които с оглед на тяхната дейност на територията на общината се задължават да разработват планове и да участват в дейностите по управление при кризи;

9. организира създаването, комплектуването, поддържането и обучението на доброволни формирования за реагиране при кризи;

10. поддържа подсистема към Националната система за оповестяване и създава организация за оповестяване при опасност от криза на територията на общината;

11. създава и поддържа:

- а) общински регистър на силите и доброволните формирования за действие при кризи;
- б) общински регистър на обектите и системите от критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и дейности;

12. организира и отговаря за обучението на органите за управление, доброволните формирования и населението за необходимото поведение и действия при кризи;

13. планира финансовите средства за управление при кризи в бюджета на общината;

14. представя на областния управител ежегоден доклад за дейността си.

Чл. 23. (1) Дейността на кмета по този закон се подпомага от Общински съвет по сигурността и управление при кризи, наричан по-нататък "Съвета".

(2) Председател на Съвета е кметът на общината.

(3) В Съвета се включват: заместник-кметовете, началникът на звеното за управление при кризи, най-старшият командир на поделение от Българската армия на територията на общината и представители на териториалните звена на централната изпълнителна власт.

(4) Съветът предлага на кмета на общината вземането на съответните решения, които се изпълняват от силите за реагиране при кризи в общината.

(5) Поименният състав и редът за работа на Съвета се определят със заповед на кмета на общината.

Чл. 24. (1) В общинската администрация се създава звено за управление при кризи.

(2) Съставът и функциите на звеното за управление при кризи в общинската администрация се определят в съответствие с правилника за устройството и дейността на общинската администрация.

Чл. 25. Лицата, които управляват или представляват юридическите лица и едноличните търговци по чл. 12, т. 19 и чл. 22, т. 8:

1. организират и ръководят дейностите по управление при кризи на територията на обектите, където осъществяват дейността си;

2. разработват план за управление при кризи;

3. организират обучението на техния персонал за действие при кризи;

4. създават, поддържат, обучават и комплектуват с необходимите средства сили за реагиране при кризи;

5. представят ежегоден доклад за дейността си пред Националния център за управление при кризи, съответно пред кмета на общината.

Раздел III

Центрове за управление при кризи

Чл. 26. (1) Центрове за управление при кризи се създават в администрацията на Министерския съвет, в министерствата, в администрацията на органите на изпълнителната власт по чл. 19, ал. 4 от Закона за администрацията и в областните администрации.

(2) Центърът за управление при кризи в администрацията на Министерския съвет е Национален център за управление при кризи и включва Национален ситуационен център, звено за анализи и прогнози, звено за комуникационно-информационно осигуряване и звено за ресурсно осигуряване.

(3) Към Националния център за управление при кризи при необходимост се създават междуведомствени експертни работни групи.

(4) Дейността, структурата и организацията на работа на Националния център за управление при кризи се определят с Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Чл. 27. Националният център за управление при кризи:

1. подпомага Съвета по сигурността към Министерския съвет и Националния кризисен щаб във връзка с ръководството и координирането на действията на органите на централната и териториалната изпълнителна власт, физическите и юридическите лица в процеса на управление при кризи;

2. поддържа непрекъснато оперативно дежурство, извършва наблюдение на индикациите, анализ на рисковите фактори и заплахи за сигурността, прогнозиране развитието на потенциални кризи;

3. извършва оповестяване в рамките на Националната система за реагиране при кризи;

4. извършва анализ на обстановката и подготвя обобщена оценка, изготвя предложения за прилагане на мерки за превенция, за провеждане на операции за реагиране при кризи, за координиране и съвместяване на планове за операциите на силите за реагиране на министерствата и ведомствата и териториалните единици;

5. уведомява незабавно министър-председателя за възникнала криза и координира неотложните действия на органите на централната и териториалната изпълнителна власт, физическите и юридическите лица до сформирание на Национален кризисен щаб;

6. осигурява постоянен обмен на информация по управлението при кризи между институциите в страната;

7. осъществява взаимодействието с колективната система за реагиране при кризи на НАТО, Европейския съюз, с аналогични системи на други международни организации и държави, с които Република България има договорености в тази област;

8. организира разработването на Национален план за управление при кризи;

9. организира разработването на Национален план за организирано извеждане на населението и разсредоточаване на материалните и културните ценности от застрашените райони;

10. организира разработването на Годишния национален план за действие по защитата на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти;

11. организира разработването на Национална програма за обучение на населението за необходимото поведение и действия при кризи;

12. поддържа:

а) централен регистър на силите за реагиране при кризи и доброволните формирания;

б) централен регистър на обектите и системите от критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти и дейности;

в) централен регистър на средствата и местата за организирано извеждане и защита на гражданите.

Чл. 28. (1) Центровете за управление при кризи към министрите, към органите на изпълнителната власт по чл. 19, ал. 4 от Закона за администрацията и към областните управители функционално се интегрират в единна система и осъществяват дейностите по чл. 26 в рамките на ръководената от тях сфера на обществения живот.

(2) Центровете за управление при кризи:

1. поддържат непрекъснато оперативно дежурство;

2. поддържат в постоянна готовност комуникационно-информационната система;

3. осигуряват наблюдение, анализ и оценка на обстановката;

4. изготвят прогнози за възникване и развитие на кризи;

5. осигуряват оповестяване при криза;
6. осигуряват обмена на информация в процеса на управление при кризи;
7. създават и поддържат база данни, свързана с рискове и заплахи за възникване на кризи;
8. изготвят планове за управление при кризи.

(3) Към центровете за управление при кризи по заповед на ръководителя на съответния орган могат да се привлечат допълнителни сили и средства.

(4) Министерският съвет може да определи органи по ал. 1, с изключение на министрите, към които не се изграждат центрове за управление при кризи.

Раздел IV

Комуникационно-информационна система на националната система за реагиране при кризи

Чл. 29. (1) За осигуряване на органите за управление при кризи на базата на обособените мрежи на Министерския съвет, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, централните и териториалните органи на изпълнителната власт и мрежите на далекосъобщителните оператори се изгражда комуникационно-информационна система за управление при кризи, интегрирана с Комплексната автоматизирана система за управление.

(2) Далекосъобщителните оператори предоставят с приоритет на съответните звена на Националната система за управление при кризи далекосъобщителни услуги с необходимото качество.

(3) При кризисно положение предоставените услуги по ал. 2 се заплащат от държавния бюджет.

(4) Условието и редът за предоставяне на далекосъобщителни услуги и заплащането по ал. 2 и 3 се уреждат с правилника за прилагане на закона.

Чл. 30. За наблюдение, анализ и оценка на рисковите фактори и потенциално опасните обекти и дейности се изграждат и поддържат системи за ранно предупреждение, които при необходимост се интегрират със специализирани подсистеми на Комплексната автоматизирана система за управление.

Чл. 31. (1) Оповестяването в Националната система за реагиране при кризи и на населението за опасност и криза се извършва чрез Националната система за оповестяване, подсистема на Комплексната автоматизирана система за управление и изградените комуникационни мрежи за спешни повиквания.

(2) Редът и начинът за оповестяване по ал. 1 се уреждат с наредба на Министерския съвет.

Чл. 32. (1) При необходимост за управлението на кризи се използват комуникационно-информационните ресурси на Комплексната автоматизирана система за управление по ред, определен от Министерския съвет.

(2) Обменът на информация между центровете за управление при кризи се осъществява от Комуникационно-информационната система на Националната система за реагиране при кризи.

Чл. 33. (1) При кризи за нуждите на Националната система за реагиране при кризи се използват и мрежите на пощенските оператори.

(2) Пощенските оператори оказват съдействие за осигуряване на пощенски услуги с приоритет.

(3) При кризисно положение предоставените услуги по ал. 2 се заплащат от държавния бюджет.

(4) Условието и редът за предоставяне на пощенски услуги и заплащането по ал. 2 и 3 се уреждат с правилника за прилагане на закона.

Чл. 34. (1) При възникване на криза централните и териториалните органи на изпълнителната власт, юридическите лица и едноличните търговци са длъжни незабавно да предоставят информация на централните за управление при кризи. Такава информация може да бъде предоставяна на централните и периодично, и при поискване.

(2) Информацията по ал. 1 се използва само за целите на управлението при кризи.

Раздел V

Сили за реагиране при кризи

Чл. 35. (1) Силите за реагиране при кризи осигуряват прилагането на мерките и провеждането на операциите за реагиране при кризи.

(2) Те включват предварително определени от органите за управление при кризи:

1. специализирани служби, структури, звена и професионални формирования на администрациите на органите на изпълнителната власт, на службите за сигурност и обществен ред;
2. формирования на държавните предприятия, обекти и юридически лица;
3. екипи на централните за спешна медицинска помощ, на други лечебни, здравни заведения и структури към министъра на здравеопазването;
4. доброволни формирования.

(3) Ръководството, координацията и контролът на действията на силите за реагиране при кризи се осъществяват от органите за управление при кризи съобразно техните правомощия.

Чл. 36. Силите за реагиране при кризи осъществяват дейностите по овладяване и преодоляване на последиците от кризи съобразно функциите, определени в специалните закони, този закон и подзаконовите нормативни актове.

Чл. 37. Органите за управление при кризи, създаващи доброволни формирования, са отговорни за обучението, подготовката и екипировката им за действия по време на различните видове кризи.

Чл. 38. (1) Всяко дееспособно физическо лице може да стане доброволец.

(2) Доброволците се организират в доброволни формирования, които се създават при условия и по ред, определени с наредба на Министерския съвет.

(3) Условията и редът за подбор на доброволци и изискванията, на които те трябва да отговарят, се определят с наредбата по ал. 2.

(4) На доброволеца се издава удостоверение и се вписва в регистър.

Чл. 39. (1) Правата и задълженията на доброволците се определят с наредбата по чл. 37, ал. 2 и сключвания от всеки доброволец договор.

(2) Работата по трудово или по служебно правоотношение не е пречка лицето да придобие качеството на доброволец.

Чл. 40. (1) При изпълнение на договорните си задължения доброволецът получава брутно си месечно възнаграждение по заеманото от него трудово или служебно правоотношение, а лицата, които не са страна по такива правоотношения – възнаграждение, определено от Министерския съвет.

(2) Възнаграждението по ал. 1 е за сметка на държавния бюджет.

(3) При изпълнение на задълженията си доброволците ползват отпуск при условия и в размери, определени в нормативните актове.

(4) Доброволците не могат да бъдат привлечени за изпълнение на задълженията си в случаите, когато те или техните семейства са непосредствено засегнати от кризата.

Чл. 41. (1) При претърпяна телесна повреда при или по повод изпълнение на задълженията си доброволецът получава обезщетение при условия, по ред и в размери, определени от Министерския съвет.

(2) При смърт на доброволец, настъпила при или по повод изпълнение на договорните задължения, на съпруга/съпругата, децата и родителите се изплаща обезщетение при условия, по ред и в размери, определени от Министерския съвет.

Чл. 42. Доброволците се застраховат за сметка на държавния бюджет срещу злополука, настъпила при или по повод изпълнение на договорните задължения.

ГЛАВА ТРЕТА

ПЛАНИРАНЕ И РЕАГИРАНЕ ПРИ КРИЗИ

Раздел I

Планиране при кризи

Чл. 43. (1) Органите за управление и силите за реагиране при кризи разработват следните планове:

1. годишен план;
2. план за управление при кризи.

(2) В годишния план се включват задачи и мероприятия, осигуряващи изпълнение на функциите им по подготовка на органи за управление, сили и средства и поддържането им в готовност за реагиране при кризи.

(3) Планът за управление при кризи съдържа: прогноза за възможните рискови фактори; характеристика на възможните последствия и задачите, произтичащи от тях; необходимите сили и средства; организацията на техните действия, реда и начина за оповестяване, взаимодействието, управлението, осигуряването на дейностите и други въпроси, свързани с управлението при кризи.

(4) Плановете за управление при кризи на министерствата, администрациите на органите на централната изпълнителна власт и областите се утвърждават от съответния ръководител след съгласуване със Съвета по сигурността към Министерския съвет.

(5) Плановете за управление при кризи на общините след съгласуване с Областния съвет по сигурността и управление при кризи се утвърждават от кмета на общината и се приемат от общинския съвет.

(6) Плановете на силите за реагиране при кризи и на юридическите лица и едноличните търговци по чл. 12, т. 19 и чл. 22, т. 8 след съгласуване с отрасловите министерства и с Общинския съвет по сигурността и управление при кризи се утвърждават от съответния ръководител.

Чл. 44. Плановете за управление при кризи се въвеждат в действие с писмена заповед на органите за управление при кризи.

Раздел II

Реагиране при кризи

Чл. 45. Реагирането при кризи включва прилагането на превантивни мерки, мерки за реагиране при кризи и мерки за ликвидиране на последствията в рамките на Националната система за реагиране при кризи.

Чл. 46. (1) Прилагането на превантивните мерки има за цел предотвратяване на развитието на рискови фактори, намаляване на въздействието им, ранна намеса за предотвратяване на прерастването им в криза.

(2) Превантивните мерки включват наблюдение, анализ на обстановката, прогнозиране на риска, предупреждение и планиране на действията.

Чл. 47. (1) При повишаване на рисковите фактори и заплаха от развитие на криза в Националната система за реагиране при кризи се обявяват степени на опасност, при които се прилагат определени превантивни мерки за защита.

(2) Степените на опасност и свързаните с тях мерки се определят с правилника за прилагане на закона.

Чл. 48. Мерките за реагиране при кризи включват операции по издирване и спасяване, операции за защита на населението, хуманитарни операции, операции при възникване и разпространение на инфекции с висок медицински и епидемичен риск, аварийно-спасителни, пожарогасителни, антитерористични и специализирани полицейски операции, операции за реагиране при нарушаване на държавната граница, въздушното и морското пространство на Република България, участие в операции по поддържане на мира и в други операции, различни от война.

Чл. 49. (1) При заплаха от терористични действия и/или от употреба на оръжие за масово унищожение съответните звена на Националната система за реагиране при кризи планират и прилагат специални мерки.

(2) Специалните мерки по ал. 1 включват повишен обмен на информация, пресичане на несанкционираното движение на хора и материали през границите, засилване на контрола за неразпространение на оръжия, стоки и технологии с възможна двойна употреба, контрол на превоза и достъпа до ядрено гориво и радиоактивни материали, действия за предотвратяване на терористични актове и за осигуряване на въздушния и морския суверенитет на Република България, както и подготовка за ликвидиране на последствията от терористична дейност.

(3) Специалните мерки за реагиране при кризи могат да включват като крайна мярка употребата на сила и оръжие, съответстващи на заплахата.

(4) При необходимост от прилагане на територията на страната на специалните мерки по ал. 3 решението се взема от органа, в чието подчинение са силите за реагиране, които действат съгласно приети от него стандартни процедури.

Чл. 50. (1) Оповестяването на органите за управление и силите за реагиране при кризи се извършва чрез Националната система за оповестяване.

(2) За извършеното оповестяване се докладва на висшестоящия орган за управление.

Чл. 51. (1) Оповестяването и информирането на населението при заплаха или възникнала криза се осъществява от органите за управление чрез специализираните средства на Националната система за оповестяване и средствата за масово осведомяване по ред, определен с правилника за прилагане на закона.

(2) Информация за действията, предприети от органите за управление се предоставя на населението от органа за управление, който осъществява общото ръководство при кризи.

Чл. 52. Кметът на община осъществява общото ръководство на силите за реагиране и мерките по защитата на хора, животни, културни ценности, материални средства и околната среда, овладяването и ликвидирането на последствията от криза на територията на общината.

Чл. 53. Областният управител ръководи действията по защитата на населението, материалните ценности и околната среда, овладяването и ликвидирането на последствията при:

1. криза, възникнала или разпространила се на територията на две или повече общини от областта;

2. криза, възникнала, застрашаваща или разпространила се на територията на потенциално опасни обекти, включени в областния регистър, с изключение на случаите по чл. 55, т. 3.

Чл. 54. Действията при криза, възникнала на територията на две съседни общини, намиращи се на територията на различни области, се ръководят от областните им управители.

Чл. 55. Министерският съвет осъществява общото ръководство на действията по наблюдението, защитата на населението, националното стопанство, околната среда, материалните и културните ценности при овладяването и ликвидирането на последствията от криза, когато:

1. кризата е възникнала или се е разпространила на територията на две или повече области, с изключение на случаите по чл. 54;

2. кризата е възникнала или се е разпространила в гранична за страната зона;

3. кризата е възникнала и застрашава или се е разпространила на територията на определени потенциално опасни обекти, включени в Централния регистър по чл. 27, т. 12, буква "б";

4. кризата е възникнала на територията на друга държава и засяга територията на дипломатическите и консулските представителства на Република България или български граждани;

5. във всички останали случаи, когато Съветът по сигурността към Министерския съвет предложи това.

Чл. 56. Органите за управление при кризи по реда на тяхната подчиненост непрекъснато информират висшестоящия орган за възникналите кризи, тяхното развитие и взетите антикризисни мерки.

Чл. 57. (1) При необходимост силите и средствата за овладяване на кризата могат да бъдат увеличени по искане на управляващия орган и след разрешение на висшестоящия орган за управление при кризи.

(2) При недостиг на ресурси се отправя искане за помощ към други държави и международни организации.

Чл. 58. (1) Силите за реагиране при кризи прилагат превантивни мерки и провеждат неотложни действия по предварително разработени планове.

(2) При участие в разрешаването на кризи извън страната силите за реагиране участват в провеждането на операции с цел прилагането на предварително планирани и договорени мерки в съответствие с исканията на другите страни.

Чл. 59. (1) Силите за реагиране при кризи изпълняват задачи, определени в нормативните актове и съгласно плановете за съответните операции, като:

1. осигуряват прилагането на превантивните мерки за непосредствената защита на населението и страната при заплахи за сигурността или при възникване на бедствия, аварии и катастрофи;

2. организират и осъществяват охраната на обектите и системите от критичната инфраструктура, на потенциално опасните обекти и на стратегически и особено важни обекти;

3. участват в операции за контрол на разпространението на въоръжение, за разоръжаване и пресичане на разпространението на оръжия за масово поразяване и материали за производството им, както и срещу незаконен трафик на хора;

4. участват в операции за пресичане на действия на международната организирана престъпност, специални и специализирани операции на службите за сигурност и обществен ред;

5. участват в операции за предотвратяване на терористични действия;

6. участват в операции за реагиране при нарушаване на държавната граница, въздушното и морското пространство на Република България;

7. участват в операции за издирване и спасяване, евакуация и разсредоточаване, ограничавашо-възстановителни и хуманитарни операции и в операции за ликвидиране на последствията от кризата;

8. оказват медицинска помощ, провеждат медицинска евакуация и лечение на пострадалите при кризи;

9. осъществяват протиепидемични мерки при: възникване и разпространение на инфекции с висок медицински и епидемичен риск; възникване на епидемични взривове и/или епидемии; преднамерено използване на биологични агенти за причиняване на вреда.

(2) При наличие на мандат от компетентните международни организации силите за реагиране участват в операции за поддържане на мира и в други операции, различни от война.

(3) При участие в операциите по ал. 2 националните контингенти се предоставят на разположение и изпълняват мисии в съответствие с условията на съответния международен договор и с договорените правила за използване на сила.

(4) Националното командване на контингентите по време на операциите по ал. 2 се осъществява от министерствата и ведомствата, към щата на които контингентите принадлежат.

Раздел III

Кризисно положение

Чл. 60. (1) Кризисно положение е особен правен режим, който се обявява на територията на цялата страна или на част от нея при възникване на заплаха или проява на криза.

(2) Целта на обявяване на кризисно положение е недопускане на развитието на кризата, нейното овладяване и преодоляване на последиците от кризата.

(3) При обявено кризисно положение могат да се въведат допълнително и други мерки, определени в правилника за прилагане на закона.

Чл. 61. (1) Кризисно положение се обявява:

1. от Министерския съвет по предложение на Съвета по сигурността към Министерския съвет - за територията на цялата страна или за територията на повече от една област;

2. от областния управител по предложение на Областния съвет за сигурността и управление при кризи – за територията на областта или част от нея;

3. от кмета на общината по предложение на Общинския съвет за сигурността и управление при кризи – за територията на общината или част от нея;

4. от министъра на външните работи по предложение на Съвета за управление при кризи към министъра на външните работи – за територията на дипломатическите и консулските представителства на Република България в чужбина.

(2) Органите по ал. 1, т. 2, 3 и 4 незабавно уведомяват висшестоящия орган за обявеното кризисно положение.

(3) За начало на режима “Кризисно положение“ се приема часът и денят на обявяването му, а за край - часът и денят на отменянето на режима.

(4) В решението по ал. 1 се определят ограниченията, които се въвеждат в района на кризата, както и задачите, числеността и срокът за използване на силите за реагиране.

Чл. 62. При обявено кризисно положение, когато се застрашават животът и здравето на населението и/или гражданите, като защитна мярка може да се извърши организираното им извеждане извън територията на застрашения район.

Чл. 63. При организирано извеждане отговорност за настаняването, изхранването, медицинското и битовото обслужване на населението има съответният орган на териториална изпълнителна власт, където е мястото на извеждане.

Чл. 64. При обявено кризисно положение, когато се застрашават материални и културни ценности, може да се извърши тяхното разсредоточаване.

Чл. 65. При разсредоточаване отговорност за съхраняването и опазването на материалните и духовните ценности носи съответният орган на териториална изпълнителна власт съобразно утвърдения план.

Чл. 66. Организираното извеждане и разсредоточаването се провеждат по решение на органа, обявил кризисното положение.

Чл. 67. Организираното извеждане и разсредоточаването се извършват по предварително разработени планове.

Чл. 68. (1) При обявено кризисно положение като крайна мярка може да се обяви мобилизация на граждански ресурси.

(2) Мобилизацията по този закон е комплекс от мероприятия за привличане и използване на граждански ресурси за времето на действие на въведеното “кризисно положение” с цел овладяване и преодоляване на кризата.

(3) При обявяване на мобилизация на гражданските ресурси физическите и юридическите лица могат да бъдат задължавани да предоставят на органите за управление при кризи по този закон свои налични технически средства за овладяване на възникнали кризи и за преодоляване на последиците от тях. Ползването на тези технически средства се заплаща при условия, по ред и в размери, определени в наредбата по ал. 4.

(4) Условията и редът за извършване на мобилизация, отчетът на гражданските ресурси и отсрочването на лица и техника се определят с наредба на Министерския съвет.

Чл. 69. (1) На мобилизация подлежат всички дееспособни граждани на Република България над 18-годишна възраст и технически средства на физическите и юридическите лица.

(2) Не подлежат на мобилизация:

1. военнослужещите и гражданските лица от Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на подчинение на министъра на отбраната; държавните служители - офицери, сержанти и граждански лица, от Министерството на вътрешните работи и отсрочените лица и техника;

2. майките с деца до 7-годишна възраст, бременните жени и лицата, чието здравословно състояние не им позволява да изпълняват работата, за която се мобилизират;

3. служителите в центровете за спешна медицинска помощ и центровете по трансфузионна хематология.

(3) Служителите на Българския Червен кръст изпълняват задълженията си при криза в съответствие със Закона за Българския Червен кръст.

Чл. 70. (1) Гражданите могат да бъдат мобилизирани по реда на този закон за работа в предприятия, учреждения и организации и/или за включване в състава на формирования за овладяване на кризи и ликвидиране на последиците от тях в населените места по местоживеене, а с декларирано тяхно съгласие - и в други населени места.

(2) На мобилизираните граждани се дължи възнаграждение за положения труд както на доброволците по чл. 40.

(3) Мобилизираните лица се осигуряват за сметка на държавния бюджет за всички социални рискове.

Чл. 71. Физическите лица, които управляват или представляват търговските предприятия, и гражданите са длъжни да изпълняват с предимство поръчки за доставки или услуги за нуждите на органите за управление при кризи или на пострадалото население.

Раздел IV

Осигуряване на действията при кризи

Чл. 72. (1) Финансовото осигуряване на дейностите по управление при кризи се осъществява от държавния бюджет, от бюджетите на общините и от юридическите лица и едноличните търговци по чл. 12, т. 19 и чл. 22, т. 8 по ред, определен в правилника за прилагане на закона.

(2) Разходите, извършени от допълнително привлечените сили и средства при кризисно положение, се възстановяват от държавния бюджет.

(3) Разходи от държавния бюджет, извършени за възстановяване на виновно причинени вреди при кризи, се възстановяват от причинителя на вредите по реда на гражданските закони.

Чл. 73. (1) Ресурсното осигуряване на дейностите по управление при кризи е задължение на органа, който ги ръководи.

(2) При криза се използват наличните ресурси, а в случай на обявено от компетентния орган кризисно положение се използват и създадените държавни резерви, централни и териториални кризисни запаси.

(3) Използването на централните кризисни запаси се разрешава от Министерския съвет по искане на централните органи на изпълнителната власт.

(4) Използването на териториалните кризисни запаси се разрешава от областния управител по искане на кметовете на общини.

(5) Използването на държавните резерви се извършва по реда на Закона за държавните резерви и военновременните запаси.

(6) Държавните резерви и кризисните запаси се възстановяват от органа, които ги създава, със средства от държавния бюджет.

(7) Условието и редът за организиране на дейностите с централните и териториалните кризисни запаси се определят с наредба на Министерския съвет.

Чл. 74. (1) Първата помощ, извеждането на пострадалите и медицинското обслужване при кризи се осъществяват от лечебните и здравните заведения в страната, специализирани екипи и доброволни формирования в съответствие с тяхната компетентност.

(2) При кризи лечебните и здравните заведения се подпомагат в своята дейност от териториалните органи на изпълнителната власт и от териториалните звена на централната изпълнителна власт.

(3) При обявено от компетентния орган кризисно положение разходите на лечебните и здравните заведения за лечение на пострадалите лица се възстановяват от държавния бюджет.

(4) При виновно причинени вреди при кризи се прилага чл. 72, ал. 3.

Чл. 75. (1) За проверка на готовността на Националната система за оповестяване при кризи и способността на далекосъобщителните мрежи за осигуряване на необходимите съобщителни връзки в условията на кризи се провеждат тренировки и учения по отделен план, приложение към плана по чл. 43, ал. 1, т. 1.

(2) Разходите за провеждане на тренировки и учения се заплащат от държавния бюджет.

Раздел V

Възстановяване и подпомагане при кризи

Чл. 76. (1) Възстановителните работи след криза се извършват от органите за управление и силите за реагиране при кризи съгласно техните компетентности.

(2) При виновно причинени вреди при кризи възстановителните работи се извършват от този, който ги е причинил, или са за негова сметка.

Чл. 77. Държавни помощи за пострадали от криза се предоставят по условията на Закона за държавните помощи и този закон.

Чл. 78. (1) При кризи органите на териториална изпълнителна власт предоставят неотложна помощ на всички пострадали физически лица.

(2) Помощта по ал. 1 се предоставя незабавно за:

1. изхранване и подслон на пострадалото население, домашните и селскостопанските животни;
2. раздаване на облекло и битово имущество на пострадалото население;
3. улесняване с всички възможни средства превоза на пострадалите в болници или за организираното им извеждане в места, където могат да се настанят;
4. предприемане на всички други мерки, които биха се оказали необходими за даване на помощ.

Чл. 79. (1) На физическите и юридическите лица, които не могат със собствени средства и сили да преодолеят последствията от кризата, се предоставя възстановителна помощ.

(2) Министерският съвет определя с наредба размера на помощта по ал. 1, както и условията и реда за предоставянето ѝ.

(3) Когато пострадалите се обезщетяват чрез застраховка или по друг начин, предвиден в нормативен акт, те не получават възстановителна помощ.

Чл. 80. Средствата за помощите се осигуряват от държавния бюджет, от общинските бюджети и от хуманитарни помощи.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

КОНТРОЛ И МЕРКИ ЗА АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНУДА

Раздел I

Контрол и принудителни административни мерки

Чл. 81. (1) Централните и териториалните органи на изпълнителната власт в рамките на своята компетентност и упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват постоянен контрол във връзка с приложението на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му в обектите на юридическите лица и едноличните търговци по чл. 25.

(2) Органите по ал. 1 организират извършването на проверки след писмено уведомяване на ръководителя на съответния обект.

(3) Ръководителите на обектите, подлежащи на проверка, са длъжни да допускат безпрепятствено органите по ал. 1 и упълномощените от тях длъжностни лица и да им оказват съдействие при изпълнение на служебните им задължения.

Чл. 82. (1) При извършване на проверки упълномощените длъжностни лица по чл. 81 са длъжни:

1. да се легитимират със служебна карта и заповед за извършване на проверката;
2. да отразяват точно резултатите от контролната дейност;
3. да не разгласяват и да не разпространяват информация, станала им известна при или по повод извършване на проверките.

(2) При извършване на проверките органите по чл. 81 и упълномощените от тях длъжностни лица имат право да изискват от длъжностните лица в проверяваните обекти документи, сведения и справки във връзка с контролираната дейност.

(3) За извършената проверка се съставя протокол.

Чл. 83. (1) За предотвратяване и преустановяване на нарушенията по този закон, както и за предотвратяване и отстраняване на вредните последици от тях, органите по чл. 81, ал. 1 или упълномощените от тях длъжностни лица могат да налагат принудителни административни мерки.

(2) Принудителните административни мерки са:

1. задължителни предписания за предотвратяване на нарушенията по този закон;
2. спиране изпълнението на актове или конкретни действия, с които се създава опасност от възникване на криза;
3. запечатване на обекти и/или съоръжения, които могат да създадат опасност от възникване на криза или са довели до възникване на криза, създадени и експлоатирани в нарушение на закона, подзаконовите нормативни актове и указанията на органите за управление при кризи.

Чл. 84. (1) Принудителните административни мерки се обжалват по реда на Закона за административното производство или на Закона за Върховния административен съд в зависимост от органа, издал акта.

(2) Жалбата не спира прилагането на мерките.

Раздел II

Административнонаказателни разпоредби

Чл. 85. (1) На физически лица, еднолични търговци или юридически лица, които нарушат разпоредбите на този закон или издадените въз основа на него актове по прилагането му, се налага глоба, съответно имуществена санкция, в размер до 1000 лв., а при повторно нарушение - до 2000 лв., ако не подлежат на по-тежко наказание.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по непредпазливост, се налага глоба, съответно имуществена санкция, в размер до 500 лв., а при повторно нарушение - до 1000 лв., ако нарушителят не подлежи на по-тежко наказание.

(3) На физически лица, еднолични търговци или юридически лица, които не изпълнят задължително предписание по чл. 83, ал. 2, т. 1, се налага глоба, съответно имуществена санкция, в размер до 1000 лв., а при повторно нарушение - до 2000 лв.

(4) На физически лица, еднолични търговци или юридически лица, които не изпълнят разпореждане на орган за управление при кризи в изпълнение на функциите му, се налага глоба, съответно имуществена санкция, в размер до 1000 лв., а при повторно нарушение - до 2000 лв.

(5) Длъжностно лице, което не изпълни свои задължения, произтичащи от този закон и от актовете по прилагането му, или не изпълни нареждане на орган за управление при кризи в рамките на компетентността му по предприемане на мерки за предотвратяване, овладяване или преодоляване на криза, се наказва с глоба до 2000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

(6) Ръководител на обект, който не изпълни свои задължения, произтичащи от този закон и от актовете по прилагането му или не изпълни разпореждане на орган за управление при кризи в рамките на компетентността му във връзка с предотвратяване, овладяване или преодоляване на криза, се наказва с глоба в размер до 10 000 лв., а ако от това са причинени вреди на голям кръг от хора, на значителни територии, на околната среда, на публичната инфраструктура – с глоба в размер до 100 000 лв.

Чл. 86. Физическите лица, които управляват или представляват търговските предприятия, и граждани, които не изпълняват с предимство поръчка за доставка или услуга за нуждите на органите за управление при кризи или на пострадало население, се наказват с глоба от 5000 до 10 000 лв.

Чл. 87. (1) На физически лица, които при условията на този закон без уважителни причини не предоставят на орган за управление при криза технически средства, необходими за овладяването ѝ, се налага глоба от 2000 до 5000 лв.

(2) На еднолични търговци или юридически лица, които при условията на този закон без уважителни причини не предоставят на орган за управление при криза технически средства, необходими за овладяването ѝ, се налага имуществена санкция от 10 000 до 20 000 лв.

Чл. 88. Нарушенията се установяват с актове, съставени от длъжностни лица, определени от органите по чл. 81, ал. 1.

Чл. 89. Наказателните постановления се издават от органите по чл. 81, ал. 1 или от упълномощени от тях длъжностни лица.

Чл. 90. Установяването на нарушенията, съставянето на актовете, издаването и обжалването на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. “Превантивна дейност” е комплекс от мероприятия, свързани с изследване и оценка на риска, разработване и реализиране на програми и мерки за предотвратяване и/или намаляване на вредните последици върху здравето и живота на хората и околната среда от въздействието на природни и техногенни фактори, предизвикани от кризи.

2. “Риск” е вероятността за настъпване в определен период от време на прогнозирано събитие, оказващо отрицателно влияние върху населението, гражданите, територията, околната среда, духовните и материалните ценности.

3. “Оценка на риска” е процесът, използван за определяне на приоритетите в управлението на риска чрез оценяване и сравняване на нивото на риска спрямо предварително определени стандарти, целево (приемливо) ниво на риска или други критерии.

4. “Наблюдение” е способ за установяване отклоненията на рисковите фактори от нормата.

5. “Обект” е всяко организационно и/или икономически обособено образувание от състава на централните и териториалните органи на изпълнителната власт, от състава на предприятията на юридическите лица и едноличните търговци.

6. “Потенциално опасен” обект е този, който поради своята функция, размери или обслужвана зона, може, при повтарящи се отклонения от нормалната експлоатация, увреждане или разрушаване, да причини в големи мащаби увреждане на здравето на населението, смърт, материални щети или разстройване на жизненоважни социално-икономически дейности.

7. “Потенциално-опасна дейност” е всяка човешка дейност, която при неспазване на технологичните правила за извършването ѝ или поради други причини може да причини в големи мащаби увреждане на здравето на населението, смърт, материални щети или разстройване на жизненоважни социално-икономически дейности.

8. “Критичната инфраструктура” е система от съоръжения, услуги, информационни системи, чието спиране, неизправно функциониране или разрушаване би имало сериозно отрицателно въздействие върху здравето и безопасността на населението, околната среда, националното стопанство или върху ефективното функциониране на държавното управление.

9. “Защита на критичната инфраструктура и на потенциално опасните обекти” са програмите, дейностите и съвместните инициативи, прилагани от централните и териториалните органи на изпълнителната власт, от органите на местното самоуправление, от юридическите и физическите лица (собственици, оператори и другите заинтересувани страни) за защитата на тяхната критична инфраструктура.

10. “Реагиране” е прилагане на комплекс от мерки, взети непосредствено след заплахата или при възникване на кризата, които са насочени към спасяване на човешкия живот или здраве, материални или културни ценности и преодоляване на негативните ефекти и вреди.

11. “Мерки за реагиране при кризи” са дейности на органите за управление, центровете и силите за реагиране при кризи, които се прилагат за предотвратяване, разрешаване, ограничаване и ликвидиране на последствията от кризи.

12. “Граждански ресурси” са всички човешки, материални и други ресурси и услуги, които са необходими за разрешаване на кризата в съответствие с нейния характер.

13. “Формирование“ е структурна единица на силите за реагиране при криза, комплектувано с личен състав, оборудване и имущество за изпълнение на функциите си по този закон.

14. “Доброволец“ е физическо лице, сключило договор и включено в доброволно формирование, притежаващо съответното удостоверение и вписано в регистър.

15. “Организирано извеждане“ е напускане на населението и животните на застрашени и потенциално опасни райони и обекти, настъпяването и осигуряването им на безопасно място.

16. “Разсредоточаване“ е организирано изнасяне на материалните и културните ценности от застрашени или потенциално опасни райони и преместването и опазването им в безопасни места.

17. “Централни кризисни запаси“ са ограничени по вид и количество материални и финансови ресурси, които държавата по определен ред заделя и поддържа за употреба по време на криза.

18. “Териториални кризисни запаси“ са ограничени по вид и количество специализирани комплекти, суровини, материали, лекарствени и финансови средства, които държавата по определен ред заделя и поддържа за децентрализирана употреба по време на криза.

19. “Преодоляване на последствията от кризи“ са дейности, насочени към спасяване на живота и опазване здравето на хората, възстановяване на материалните загуби и околната среда, ограничаване или ликвидиране действието на рисковите фактори и връщане към нормален режим на функциониране.

20. “Възстановяване на засегнати от кризи обекти, инфраструктури или сфери на обществения живот“ е процес, насочен за връщане към обичайното им ниво на функциониране.

21. “Операциите по поддържане на мира“ са организирани действия на международната общност за отстраняване на заплахи или възстановяване на мира и сигурността, основаващи се на мандат на компетентна международна организация.

22. “Операциите, различни от война“ са широк спектър от операции на силите за реагиране, предназначени за предотвратяване и разрешаване на конфликти, за поддържане на мира и за реагиране при кризи.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Звената за управление при кризи в администрациите на централните и териториалните органи на изпълнителната власт са приемници на съществуващите звена по отбранително-мобилизационна подготовка, бойна и мобилизационна готовност, по военновременните системи за управление и денонощните дежурни с техните функции и задачи за мирно и военно време.

§ 3. Министрите в срок до два месеца от влизането в сила на закона да внесат в Министерския съвет предложения за изменения и допълнения на устройствените правилници на ръководените от тях министерства, произтичащи от закона.

§ 4. До два месеца от влизането в сила на закона органите по чл. 49, ал. 4 приемат стандартни процедури за прилагане на специалните мерки по чл. 49 от силите за реагиране.

§ 5. При разработване на проектобюджета за 2005 г., както и на 3-годишната бюджетна прогноза (2005 - 2007 г.) централните и териториалните органи на изпълнителната власт да се съобразят с финансовите ангажименти по този закон, като необходимите им финансови средства се осигурят за сметка на реструктуриране (намаляване) на средствата за другите разходи.

§ 6. В Закона за Министерството на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 122 от 1997 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 1998 г. - бр. 29 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 70, 73 и 153 от 1998 г., бр. 30 и 110 от 1999 г., бр. 1 и 29 от 2000 г., бр. 28 от 2001 г., бр. 45 и 119 от 2002 г., бр. 17, 26, 95, 103, 112 и 114 от 2003 г. и бр. 15 от 2004 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 16, ал. 1 т. 8 се изменя така:

"8. Дирекция "Управление при кризи и подготовка за отбрана".

2. Член 125г се изменя така:

"Чл. 125г. Дирекция "Управление при кризи и подготовка за отбрана":

1. разработва и поддържа плана за привеждане на МВР в готовност за работа във военно време, плана за мобилизация, военновременния план и плана на министерството за действие при кризи;
2. планира участието на МВР в отбраната на страната;
3. организира изграждането и експлоатацията на системите от пунктове за управление на министерството и поддържането им в оперативна и техническа готовност за използване;
4. разработва и предлага за утвърждаване проекти на военновременни структури и щатове съобразно функциите на МВР във военно време;
5. организира и контролира създаването и поддържането на кризисни и военновременни запаси на МВР;
6. планира, разпределя и отчита финансовите средства по отбранително-мобилизационна подготовка и организира съставянето на военновременния проектобюджет на МВР;
7. организира и контролира дейността на оперативните дежурни центрове и части за поддържане готовността на министерството за оповестяване при привеждането му в готовност за работа във военно време и при кризи;
8. подпомага дейността на ръководството на МВР за управление на силите и средствата на министерството при кризи и във военно време;
9. планира, организира, ръководи и контролира мобилизационната подготовка и провеждането на мобилизацията в структурните звена на МВР;
10. организира и провежда подготовката на ръководния състав на МВР за управление на силите и средствата на министерството при привеждане в готовност за работа във военно време и при кризи;
11. планира, организира, ръководи и контролира подготовката на структурните звена на МВР за работа във военно време и за действие при кризи;
12. осъществява взаимодействието на МВР с други държавни органи по въпросите на готовността за работа във военно време и за действие при кризи;
13. контролира готовността на структурните звена на МВР за работа във военно време и за действие при кризи;
14. при привеждане в готовност за работа във военно време изпълнява планираните мероприятия, въвеждането в действие на военновременния план и бюджет, организира работата на пунктовете за управление и тяхната охрана и отбрана;
15. организира, ръководи и контролира дейността на структурните звена на МВР при планирането, разходването и отчитането на финансовите средства за действие при кризи и изготвя обобщен отчет на изразходваните средства при кризи от МВР, подлежащи на възстановяване от държавния бюджет.

§ 7. В чл. 44, ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (обн., ДВ, бр. 77 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 24, 49 и 65 от 1995 г., бр. 90 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 33, 130 и 154 от 1998 г., бр. 67 и 69 от 1999 г., бр. 26 и 85 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 28, 45 и 119 от 2002 г. и бр. 69 от 2003 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова т. 12:

"12. председателства Съвета по сигурността и управление при кризи;"

2. Досегашните т. 12-16 стават съответно т. 13-17.

§ 8. В Закона за администрацията (обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 1999 г. - бр. 8 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 67 от 1999 г., бр. 64 и 81 от 2000 г., бр. 99 от 2001 г.; попр., бр. 101 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 95 от 2003 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 7, ал. 2 т. 6 се заличава.

2. В чл. 31:

а) точка 7 се изменя така:

"7. осъществява и координира дейностите по защитата на населението, материалните ценности и околната среда, както и овладяването и ликвидирането на последствията при кризи в областта;"

б) създава се нова т. 8:

"8. председателства Съвета по сигурността и управление при кризи;"

в) досегашната т. 8 става т. 9.

§ 9. В чл. 157, ал. 1 от Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 26 и 27 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 6 от 1988 г., бр. 21, 30 и 94 от 1990 г., бр. 27, 32 и 104 от 1991 г., бр. 23, 26, 88 и 100 от 1992 г.; Решение № 12 на Конституционния съд от 1995 г. - бр. 69 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 87 от 1995 г., бр. 2, 12 и 28 от 1996 г., бр. 124 от 1997 г., бр. 22 от 1998 г.; Решение № 11 на Конституционния съд от 1998 г. - бр. 52 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 56, 83, 108 и 133 от 1998 г., бр. 51, 67 и 110 от 1999 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 105 и 120 от 2002 г., бр. 18, 86 и 95 от 2003 г.) се създава т. 8:

"8. за срока на обучение и участие в доброволните формирования за действие при кризи."

§ 10. В чл. 62 от Закона за държавния служител (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 1 от 2000 г., бр. 25, 99 и 110 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г. и бр. 95 от 2003 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) създава се нова т. 7:

"7. за времето на обучение и участие в доброволните формирования за действие при кризи;"

б) досегашната т. 7 става т. 8.

2. В ал. 2 думите "по т. 4-6" се заменят с "по т. 4-7".

3. В ал. 3 думите "т. 7" се заменят с "т. 8".

§ 11. В Закона за държавните резерви и военновременните запаси (ДВ, бр. 9 от 2003 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 2 ал. 3 се отменя.

2. В § 1 от Допълнителните разпоредби:

а) в т. 16 след думите "държавни резерви" запетаята и думите "кризисни запаси" се заличават;

б) точка 18 се отменя.

§ 12. В Закона за далекосъобщенията (ДВ, бр. 88 от 2003 г.) се правят следните изменения:

1. В заглавието на глава дванадесета, в чл. 182 и в чл. 183, ал. 1 думите "от невоенен характер" се заличават.

2. В § 1 от Допълнителните разпоредби т. 39 и 40 се отменят.

§ 13. В Закона за пощенските услуги (обн., ДВ, бр. 64 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 112 от 2001 г., бр. 45 и 76 от 2002 г. и бр. 26 от 2003 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 12 думите "от невоенен характер" се заличават.

2. В § 1 от Допълнителната разпоредба т. 24 се отменя.

§ 14. (1) Този закон отменя Закона за подпомагане при обществени бедствия (обн., Изв., бр. 304 от 1948 г.; попр., бр. 308 от 1948 г.; изм., и доп., ДВ, бр. 17 от 1955 г. и бр. 63 от 1976 г.).

(2) Подзаконовите нормативни актове, издадени на основание на отменения закон, запазват действието си до приемане на актовете по § 15.

§ 15. (1) Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет.

(2) Министерският съвет в срок 6 месеца от влизането в сила на закона приема правилник за неговото прилагане.

(3) Министерският съвет в срок 6 месеца от влизането в сила на закона приема наредбите по чл. 12, т. 17, чл. 31, ал. 2, чл. 38, ал. 2, чл. 68, ал. 4, чл. 73, ал. 7 и чл. 79, ал. 2.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 2004 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Огнян Герджиков)

М О Т И В И

към проекта на Закон за управление при кризи

Проектът на Закон за управление при кризи има за предмет създаване на нормативна уредба на правоотношенията между органите на изпълнителната власт, физическите и юридическите лица в процеса на управление при кризи от различен характер.

Съгласно възприетата в законопроекта дефиниция криза е всяка внезапна или очаквана промяна на установеното състояние на живот, предизвикана от човешка дейност, събития или природни явления, с негативни последици за територията, околната среда, населението, гражданите и материалните ценности на страната, за чието предотвратяване, овладяване и преодоляване са необходими незабавни координирани действия на Националната система за реагиране при кризи.

Основната цел на законопроекта е изграждане на Национална система за реагиране при кризи, която да осигури функциите на държавата за гарантиране живота и здравето на населението и да опази територията, околната среда, духовните и материалните ценности на страната, на българските граждани и имоти в чужбина.

Законът е структуриран в четири глави, Допълнителна разпоредба и Преходни и заключителни разпоредби.

В глава първа “Общи положения” са очертани предметът и целта на закона, определението на понятието “криза”, принципите на управление при кризи като елемент от националната сигурност на страната.

Възприет е подходът, че приложното поле на закона следва да се отнася до всички кризи, с изключение на въвежданите по установения в Конституцията и законите ред военно положение, положение на война и извънредно положение.

В глава втора “Национална система за реагиране при кризи” са очертани съставните елементи на системата и техните функционални задължения и отговорности. Основна задача е интегрирането на способностите на системата за сигурност на страната в единна Национална система за реагиране при кризи. С нейното изграждане се акцентира върху повишаване на възможността за превенция и се осигурява прилагането на мерки за реагиране при широк спектър от кризи, включително и прилагането на специални мерки по провеждането на антитерористични операции, операции за реагиране при нарушаване на държавната граница, въздушното и морското пространство на Република България, за защита на критичната инфраструктура, а така също и прилагането на мерки за ликвидиране на последствията от кризи и осигуряване на възмездяване на щетите при възникнали кризи.

Създадена е уредба на функционалните взаимоотношения и основните връзки в системата за сигурност на страната във вертикално и хоризонтално мрежово ниво, без да се детайлизират задълженията на отделните ведомства в процеса на управление при кризи. Последните следва да бъдат определени с подзаконовни нормативни актове и плановете за управление при кризи, за приемането на които законът създава задължение.

Основните принципи на изграждане на органите за управление при кризи и връзките между тях са избягване на дублирането при делегирането на права и отговорности, поддържане на споделена информираност в системата за управление, прозрачност и предсказуемост на нейната дейност.

Държавният орган, който формира националната политика и осъществява общото ръководство в процеса на управление при кризи, както и организира и ръководи изграждането на Националната система за реагиране при кризи, е най-висшият орган на изпълнителната власт – Министерския съвет.

Предвижда се Министерският съвет да осъществява своите правомощия по управление при кризи с помощта на създадения с Концепцията за национална сигурност на Република България Съвет по сигурността към Министерския съвет и формиран за всеки конкретен случай като временен орган за управление Национален кризисен щаб. В състава на щоба се включват министри, заместник-министри и ръководители на други органи на изпълнителната власт.

Предвижда се министър без портфейл да ръководи комисия за възстановяване и подпомагане при кризи, която ще осъществява дейностите по глава трета, раздел V от законопроекта. Нейната дейност ще се организира от Държавна агенция “Гражданска защита”.

За ефективно функциониране на Националната система за реагиране при кризи на ведомствено и териториално ниво в законопроекта се предвижда създаване на съвети по сигурността и управление при кризи към министрите, другите централни органи на изпълнителната власт и органите на местната власт.

Важно място в изгражданата Национална система за реагиране при кризи е отредено и на постоянно действащи щатни административни звена в администрацията на органите на централната и териториалната изпълнителна власт, които включват в състава си центрове за управление при кризи: Национален център за управление при кризи, центрове за управление при кризи към министрите, към другите органи на централната изпълнителна власт и областните управители. Те се интегрират функционално в единна система, като поддържат непрекъснато оперативно дежурство, осигуряват постоянно наблюдение, събиране и обмен на информация, анализ и оценка на обстановката и рисковите фактори, извършват оповестяване при криза, изготвяне на експертна оценка на ситуацията и координация на действията на органите на централната и териториалната изпълнителна власт, физическите и юридическите лица в процеса на управление при кризи.

Предложените в проекта структура и функции на Националната система за реагиране при кризи позволяват нейната интеграция с Националната система за ранно предупреждение и Националната система за оповестяване.

В глава трета “Планиране и реагиране при кризи” са регламентирани необходимите действия по превенцията, в хода на кризата и по възстановяване и подпомагане при кризата.

Дадена е правна уредба на кризисното положение като особен правен режим, който се обявява на отделни територии или на територията на цялата страна при възникване на заплаха или проява на криза.

Целта на неговото обявяване е недопускане на развитието на кризата, нейното овладяване и преодоляване на последиците от кризата.

Обявяването на кризисно положение може да доведе до прилагане на определени с този закон защитни мерки, каквито са организираното извеждане на населението извън застрашения район, разредоточаване на материални и културни ценности и др. Като крайна мярка с решение на Министерския съвет може да бъде обявена и мобилизация на граждански ресурси като комплекс от мероприятия за привличане и използване на граждански ресурси за времето на действие на въведеното кризисно положение с цел овладяване и преодоляване на кризата.

Предлага се финансовото осигуряване на дейностите по управление при кризи да се осъществява както от държавния бюджет и от бюджетите на общините, така и за сметка на юридическите лица и едноличните търговци, които с оглед на тяхната дейност се задължават да изготвят планове за управление при кризи.

Предвижда се възстановяването и подпомагането при кризи да се реализира чрез предоставяне на неотложна и възстановителна помощ на пострадалите лица при условия, по ред и в размери, определени от Министерския съвет.

С глава четвърта “Контрол и мерки за административна принуда” контролът по изпълнение на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и налагането на принудителни административни мерки и административни наказания са възложени на централните и териториалните органи на изпълнителната власт в рамките на тяхната компетентност.

В законопроекта се предвижда при необходимост Република България да приема и предоставя на други държави и международни организации помощ за овладяването на кризи и преодоляване на последствията от тях.

В концептуалната база на закона са включени и постановки, използвани при изграждането и функционирането на Системата на НАТО за реагиране при кризи (NATO Crisis Response System - NCRS). Те позволяват Националната система за реагиране при кризи оперативно да съвместява способностите на страната със способностите за реагиране при кризи на NCRS, аналогичните системи на Европейския съюз и на други страни, с които Република България има международни договорности.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Пламен Панайотов)

